

Protokół
XXXII posiedzenia plenarnego (tryb mieszany)
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w dniu 15 maja 2025 r.

I. Otwarcie posiedzenia

Przewodniczący Rady Głównej przywitał członków Rady Głównej i gości uczestniczących w posiedzeniu; przewodniczących i wiceprzewodniczących konferencji typów szkół, przewodniczących komisji KRASP, przedstawicieli instytucji sektora szkolnictwa wyższego, przedstawicieli związków zawodowych, parlamentu i ministerstw, a także stałych uczestników posiedzeń Rady.

Prof. Pałys przywitał prelegentów: prof. Dominika Antonowicza z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Annę Plater-Zyberk dyrektor Biura Współpracy z Zagranicą PAN oraz prof. Katarzynę Byrkę Przewodniczącą Komisji Międzynarodowej RGNiSW.

II. Przyjęcie porządku obrad

Rada przyjęła zaproponowany porządek obrad.

Przewodniczący Rady Głównej przywitał oraz poprosił o zabranie głosu Andrzeja Szeptyckiego, Podsekretarza Stanu w MNiSW.

Minister Szeptycki nawiązał do spotkania kierownictwa resortu, którego tematem były tragiczne wydarzenia na Uniwersytecie Warszawskim. Wprowadzenie rozwiązań w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa na uczelniach nie jest łatwe, gdyż należy uwzględnić – otwartość uczelni, jej autonomię, finansowanie; czynniki które często wzajemnie się wykluczają. Trudno zatem resortowi i środowisku podejmować szybkie decyzje.

Podsekretarz Stanu odniósł się do aktualnych aktów prawnych dot. obszarów międzynarodowych – podpisanej przez prezydenta ustawy wizowej oraz do zaakceptowania przez Radę Edukacji Unii Europejskiej rezolucji dot. dyplomu europejskiego.

Prof. Pałys podziękował i poprosił prelegentów o przedstawienie wprowadzeń do tematu dyskusji o polskich instytucjach akademickich w kontekście międzynarodowym.

Pierwsze wprowadzenie przedstawił prof. Dominik Antonowicz. Omówił nowe, zmieniające się konteksty umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego, wśród których wymienił: denacjonalizację przywództwa w szkolnictwie wyższym, wzrost znaczenia strategicznych partnerstw oraz nową rolę agencji akredytacyjnych.

1. Denacjonalizacja przywództwa w systemach szkolnictwa wyższego

Umiędzynarodowienie zaczyna równoważyć się globalnie. Zmniejsza się stopień dominacji krajów-liderów globalnych. Jest to wyzwanie ale i szansa, gdyż wiąże się z globalną migracją talentów. Może ona prowadzić do bardziej zrównoważonego rozkładu globalnego.

2. Wzrost znaczenia strategicznych partnerstw

Rośnie rola uniwersytetów europejskich jako form strategicznych partnerstw. Komisja Europejska coraz częściej zwraca uwagę na sojusze i efekty ich prac – jako jedno z najbardziej dynamicznych zjawisk instytucjonalnych. Strategiczne partnerstwa instytucjonalne będą nowymi podmiotami dla struktur europejskich.

3. Nowa rola agencji akredytujących

Rośnie rola agencji akredytujących. Punkt ciężkości umiędzynarodowienia przesuwają się z instytucji (uczelni) na programy oraz wspólne międzynarodowe kierunki studiów. Przyjeżdżający studenci będą szukali programów realizowanych przez kilka krajów.

Drugie wprowadzenie przedstawiła dyr. Anna Plater-Zyberk. Omówiła pozycję polskich instytucji naukowych i przedstawiła wskaźniki, o których należy pamiętać, myśląc o współpracy z zagranicą polskiego środowiska naukowego.

Wskaźniki (nie stanowią katalogu zamkniętego):

- Publikacje
- Granty zagraniczne
- Kadra i studenci
- Nagrody
- Stanowiska w organizacjach

Dyr. A. Plater-Zyberk omówiła udział polskich publikacji funkcjonujących w obiegu międzynarodowym na tle grupy V4 (Polska, Czechy, Słowacja, Węgry) oraz Hiszpanii i Portugalii, w latach 2001-2024.

Polscy naukowcy są autorami tylko 38 proc. prac tworzonych z partnerem z zagranicy, w pozostałych uwzględnionych krajach naukowcy publikują ponad 50 proc. takich prac. Występuje różnica w skali, ale też różnica typu publikacji – polscy naukowcy publikują sami, albo z partnerami z kraju.

W odniesieniu do projektów badawczych z programów ramowych UE Polska od 2023 r. uczestniczyła w 6,4 tys. projektach, dla porównania Hiszpania w 24 tys. (uzyskując finansowanie 7 razy większe niż Polska).

Dyr. A. Plater-Zyberk omówiła stopień umiędzynarodowienia kadry i doktorantów w PAN. Wymieniła również inne wskaźniki ważne we współpracy z zagranicą: międzynarodowe nagrody, stanowiska zarządcze w organizacjach międzynarodowych, obecność w międzynarodowych mediach.

W ramach rekomendacji dyr. Plater-Zyberk wymieniła: ewaluację krajową i uczestnictwo w akredytacjach międzynarodowych (IAB); publikacje we współpracy międzynarodowej; promocję: instytucji, kadry, dorobku oraz finansowanie.

Trzecie wprowadzenie przedstawiła prof. Katarzyna Byrka. Zaprezentowała informacje dotyczące drenażu mózgów i cyrkulacji talentów. W odniesieniu do krążenia talentów podkreśliła, że wykwalifikowani pracownicy są kluczowi dla rozwoju naukowego, gospodarczego i innowacyjności. Przedstawiła wzrost migracji osób z wykształceniem wyższym

w UE – z 28%(2016 r.) do 32%(2021 r.). Zdaniem prof. Byrki, cyrkulacja talentów może być korzystna, ale często prowadzi do negatywnych skutków dla regionów wysyłających.

Przyczyny drenażu mózgów:

Czynniki w kraju pochodzenia: bezrobocie wśród młodych, niska jakość edukacji, złe warunki pracy, korupcja i niestabilność polityczna.

Czynniki w kraju docelowym: lepsze zarobki, wyższy standard życia, dostęp do edukacji i badań.

Problemy związane z drenażem mózgów:

- Pogłębienie różnic regionalnych w UE
- Starzenie się społeczeństw i spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym.
- Braki kadrowe w sektorach: medycyna, inżynieria, badania, ICT.
- Utrwalenie mentalności migracyjnej

Prof. Byrka przedstawiła informacje o programach wyjazdowych, innych pośrednich formach wsparcia cyrkulacji (IDUB, Uniwersytety Europejskie) oraz o programach wspierających cyrkulację talentów w Polsce (program Polskie Powroty NAWA i jego efekty). Przedstawiła dane liczbowe dot. cudzoziemskich studentów, doktorantów i pracowników akademickich w Polsce.

Formy wsparcia cyrkulacji talentów w UE

- Reforma systemów edukacji i badań (np. Łotwa, Słowenia)
- Zachęty do powrotu emigrantów (np. strategia diaspory w Mołdawii, Rumunii)
- Inwestycje z planów odbudowy i rozwoju (RRF)
- Wsparcie UE poprzez Policy Support Facility (PSF)

Rekomendacje:

- Walka z drenażem mózgów wymaga podejścia wieloaspektowego
- Kluczowe są: współpraca rządów krajowych i UE, reforma R&I, i zaangażowanie diaspory
- Cyrkulacja talentów zamiast ich utraty = zrównoważony rozwój
- Tworzenie atrakcyjnych warunków pracy i płacy
- Inwestycje w badania i innowacje
- Wspieranie współpracy międzynarodowej
- Programy dla naukowców

Prof. Pałys podziękował za wprowadzenia do tematu i przed rozpoczęciem dyskusji zwrócił uwagę na to, że współpraca międzynarodowa i umiędzynarodowienie kadry nie są celem samym w sobie, ale narzędziem do prowadzenia lepszych badań i lepszego kształcenia, a także unikania problemów pojawiających się w zamkniętych systemach. Zwrócił również uwagę na fakt, że projekty przepisów i aktów prawnych, trafiające do zaopiniowania przez Radę Główną, pokazują utrzymującą się dominację myślenia o funkcjonowaniu nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce jako zamkniętego systemu lub lokalnych systemów, z podejściem, że wszystkie problemy musimy rozwiązać sami (w uczelni, w instytucie PAN, w regionie, w Polsce). Widać

to m. in. przy zatrudnianiu pracowników, oraz rekrutowaniu doktorantów - faworyzuje się „swoich”, bo uważa się, że są najlepsi.

Wnioski i komentarze członków RG i gości:

- Prawo do akredytacji dla *European Degree*, istotne dla uczelni w sojuszach uniwersytetów europejskich, przysługuje tylko agencjom wpisanym do rejestru EQAR. Natomiast wpis Polskiej Komisji Akredytacyjnej do EQAR może być nieprzedłużony, ponieważ PKA nie spełnia warunku niezależności od władz państwowych. PKA musi stać się instytucją niezależną, i w praktyce, i formalnie. Czas na zmianę przepisów i uniezależnienie od MNiSW upływa w praktyce z końcem roku.
- W wielu krajach badacze intensywniej starają się pozyskać finansowanie prywatne, jeśli brakuje finansowania publicznego, a także częściej tworzą w tym celu konsorcja. Ważne jest rozumienie systemów innych krajów i to, że operują w innym kontekście (odmienne otoczenie biznesowe, inna dostępność finansowania, ...). Różnice w kwotach grantów międzynarodowych pomiędzy Polską i krajami „starej” Unii wynikają m.in. z różnicy poziomów wynagrodzeń, automatycznie przekładające się na wartość finansowania. Także niewielka ilość grantów, w których jesteśmy koordynatorem, jest kolejnym powodem takiej sytuacji.
- Liczba dostępnych danych o umiędzynarodowieniu na średnim poziomie agregacji jest skromna – a takie dane byłyby najwartościowsze dla analiz i formułowania wniosków.
- Partnerstwa strategiczne, takie jak sojusze uniwersytetów europejskich, są formą upowszechniania współpracy międzynarodowej w różnych obszarach: dydaktyki, wspólnych przedsięwzięć, rozwiązań organizacyjnych. Ta forma umiędzynarodowienia nie zawsze jest ujmowana w analizach i zestawieniach. Warto ją wspierać, finansowo i poprzez usuwanie barier formalnych. Takie stanowisko było prezentowane przez polską prezydencję w UE.
- Komisja Europejska wspiera współpracę ponadnarodową, wskazane jest większe wsparcie dla niej w państwach członkowskich.
- NAWA prowadzi programy dla Polonii (studentów), oraz przyciągania naukowców zagranicznych do pracy w Polsce. Ustawa „wizowa” przewiduje możliwości dla doktorantów i naukowców, jednak problemy pojawiają się na etapie pozwolenia na pobyt, już po przyjeździe.
- Umiędzynarodowienie jest podatne na wahania światowych sentymentów, ale jest trwałym trendem. Działania Polski powinny odpowiadać na te wahania, ale powinny mieć też strategiczny, długofalowy charakter.
- Warto przywrócić aktywność polskich instytucji za granicą pokazujących i promujących naukę i badania w Polsce. Widoczność polskiej nauki w świecie jest niewystarczająca.
- Umiędzynarodowienie uczelni nie jest sprawą tylko świata akademickiego, ma także kontekst społeczny, historyczny i geopolityczny, które odgrywają rolę w praktycznych działaniach.
- W Ministerstwie działa zespół pracujący nad strategią umiędzynarodowienia, ważne jest by sformułowana została wizja tego, gdzie (międzynarodowo) nauka w Polsce ma być za 10 i więcej lat.

- Warto zwrócić uwagę na Ukrainę i możliwą rolę Polski w odbudowie nauki w tym kraju, zarówno po zakończeniu wojny, jak i w trakcie walk.
- W ramach prac powołanego przez rząd zespołu ds. deregulacji (tzw. Zespół Brzoski) więcej uwagi powinno być poświęcone usuwaniu tych barier biurokratycznych i formalnych, które utrudniają współpracę międzynarodową.
- Za deklaracjami premiera o roli nauki w rozwoju kraju powinny pójść konkretne kroki, przede wszystkim finansowe.

Minister Szeptycki podkreślił, że sojusze są dogodną formą współpracy dla polskich naukowców, zasadniczym elementem jest jednak finansowanie. Jedną z części polskiej strategii polonijnej jest przyciągnięcie naukowców i studentów do Polski. Rząd stawia na przyciąganie naukowców powracających z zagranicy, ale też studentów pochodzenia polskiego.

Podsekretarz Stanu nawiązał do zespołu doradczego do spraw działań na rzecz promocji polskiej nauki za granicą, którego celem jest wypracowanie rozwiązań w zakresie promocji polskich naukowców oraz ich osiągnięć. Ważne jest uwzględnienie aspektu międzynarodowego w ewaluacji.

IV. Informacje i sprawy bieżące

Rada rozpatrzyła następujące sprawy i przedstawione dokumenty:

1. Zatwierdzenie zmienionych składów komisji Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Rada jednogłośnie przyjęła uchwałę 189/2025.

2. Uzupełnienie składu Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Rada jednogłośnie przyjęła uchwałę 188/2025.

3. Projekt rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie wysokości miesięcznego wynagrodzenia przewodniczącego oraz członków Rady Narodowego Centrum Nauki.

Rada jednogłośnie przyjęła uchwałę 186/2025.

4. Komunikat KE z 5 marca 2025 r. „The Union of Skills”

Rada jednogłośnie przyjęła opinię.

5. Opinia dotycząca pisma dr Karoliny Ziolo-Pużuk, Sekretarza Stanu w MNiSW, ws. ewentualnych rekomendacji i propozycji dotyczących utrzymania, rezygnacji, modyfikacji lub poszerzenia określonych aspektów wniosku konkursowego na potrzeby II edycji konkursu w ramach programu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza

Rada jednogłośnie przyjęła uchwałę 190/2025.

6. Pismo w imieniu Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Porozumienia Akademickich Centrów Transferu Technologii, w sprawie zajęcia stanowiska w zakresie zasad kwalifikowania dodatków do wynagrodzenia dla pracowników uczelni w kontekście zapisów Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021–2027

Rada nie zgłosiła zastrzeżeń do pisma przygotowanego przez p. Annę Grzegorczyk - Dyrektor Centrum Transferu Wiedzy i Technologii UMCS, przedstawicielkę Rady Głównej w Komitecie Monitorującym programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki.

V. Przyjęcie protokołu z XXXI posiedzenia Rady Głównej (17 kwietnia 2025 r.)

Rada jednogłośnie przyjęła protokół z XXXI posiedzenia Rady Głównej.

VI. Zaopiniowanie projektów aktów prawnych

1. Rządowy proj. ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji strategicznych oraz kluczowych inwestycji w zakresie potrzeb obronności państwa i bezpieczeństwa publicznego oraz ustanawiania stref ochronnych dla niektórych terenów zamkniętych (MZ 1756).

Rada jednogłośnie przyjęła uchwałę 187/2025.

VII. Stanowiska i działania w sprawie innych dokumentów i aktów prawnych

1. Uchwała w sprawie tragicznych wydarzeń w Szpitalu Uniwersyteckim w Krakowie oraz na Uniwersytecie Warszawskim.

Rada jednogłośnie przyjęła uchwałę 191/2025.

VIII. Sprawy różne i wolne wnioski

1. Pismo w sprawie zgłoszenia kandydatów do udziału w pracach w czterech nowych międzynarodowych grupach eksperckich (OECD).

Rada wskazała kandydatury:

- Grupa ekspercka dot. uczciwości i bezpieczeństwa badań – prof. dr hab. Anna Czarnecka;
- Grupa ekspercka dot. niwelowania wpływu działalności badawczej na środowisko – prof. dr hab. inż. Jerzy Zwoździak.

IX. Zamknięcie posiedzenia

Prof. Pałys podziękował uczestnikom za udział w obradach i zamknął posiedzenie.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Marcin Pałys

Załączniki:

1. Porządek obrad
2. Uchwały Nr 185-191/2025